

Pöytäkirja,
valmisteluryhmä
Kokous 18.2.2025

Elintarvikemarkkinalainsäädäntöä valmistelevan työryhmän kokous

Aika: Tiistai 18.2.2025 klo 13-14:30

Paikka: OKM:n kokouskeskus, nh Potentia, Meritullinkatu 10

Osallistujat:

Puheenjohtaja:

Minna-Mari Kaila, osastopäällikkö, maa- ja metsätalousministeriö

Varapuheenjohtaja:

Anna-Leena Miettinen, maatalousneuvos, maa- ja metsätalousministeriö

Jukka Ihanus, yhteiskuntasuhdejohtaja, Elintarviketeollisuusliitto ry

Milla Määttä, tutkimuspäällikkö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Veli-Matti Aittoniemi, varatoimitusjohtaja, Matkailu- ja Ravintolapalvelut Mara ry

Tea Taivalkoski, lakimies, Päivittäistavarakauppa ry

Kimmo Tammi, juristi Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry

Rikard Korkman, asiamies, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund rf

Aino Grönman, hallitussihteeri, maa- ja metsätalousministeriö, sihteeri

Pekka Sandholm, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö, sihteeri

Asialista ja kokouksen kulku:

1. Avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Hyväksyttiin kokouksen asialista.

2. Edellisen kokouksen (5.2.2025) pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirjaan ehdotettiin pari tarkennusta etukäteen sähköpostitse toimitettujen korjausten perusteella. Tämän jälkeen pöytäkirja hyväksyttiin muutoksin sellaisenaan.

3. Muutostarvearvioiti elintarvikemarkkinalaista säännöskohtaisesti

- *Jatketaan viime kokouksessa aloitettua elintarvikemarkkinalain säännöskohtaista läpikäyntiä, keskustellaan kunkin säännöksen toimivuudesta ja mahdollisista keskeisistä muutostarpeista*

Käytiin ensin puheenjohtajan alustuksella tiivistelmä edellisen kokouksen keskusteluista.

Keskusteltiin lain soveltamisalaa koskevan säännöksen muuttamisesta ja uuden tavoitesäännöksen säätämisestä. Erityisesti reilun kaupan määrittelyn osalta tavoite on hankala, sillä määritelmä ”reilu” on haastava. Jos sana ”reilu” määritellään komission antamien ehdotusten puitteissa, sen sisällyttäminen voi olla mahdollista. Reilu kauppa voitaisiin huomioida elintarvikemarkkinavaltuutetun priorisointisäännöksissä.

Ehdotettiin tavoitesäännöstä, jonka mukaan ”tämän lain tavoitteena on edistää heikomman suoja, hyviä kauppatapoja sekä markkinaehtoista kilpailua”. Arvioitiin myös sitä, voisiko heikomman osapuolen suojaamisen tavoitteena sisällyttää 5 §:n 1 momenttiin. Tämä nähtiin tarkoituksenmukaisemmaksi kuin erillisen pykälän säätäminen, sillä erillisten lain tarkoitus -pykälien säätämiseen on suhtauduttu Lainkirjoittajan oppaassa pidättyväisesti.

Keskusteltiin elintarvikemarkkinavaltuutetun keinoista priorisoida käsittelemiään asioita. Todettiin, että tulossopimuksessa on asiaan liittyen kirjauksia.

Elintarvikemarkkinalain 2 §:n 2 kohdan määritelmäsäännöksessä voisi olla vain viittaus EU-määrittelyyn keski-suuren yrityksen määritelmän osalta. Määritelmään on tullut muutoksia, joten viittaus olisi lakiteknisesti helpompi toteuttaa, jolloin säännöskohtaa ei tarvitsisi jatkuvasti muuttaa EU-määritelmän muuttuessa.

Keskusteltiin poikkeustilasäännöksen sisällyttämisestä elintarvikemarkkinalakiin. Lainkohta olisi uusi eikä muutos 2 c §:ään. Asian tiimoilta lähestyttiin OM:ää. Säännökselle on havaittu käytännössä tarvetta. Neuvotteluja poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella on avattu yksityisellä puolella, mutta julkisella puolella ei. Säännös yhdenmukaistaisi käytäntöjä. Komissio on ehdottanut, että markkinajärjestelyasetukseen lisättäisiin säännös, jonka mukaan maataloustuotteiden toimitussopimukseen tulisi jatkossa sisällyttää ns. tarkistuslauseke. Koska komission ehdotus liittyy samaan taustaan ja samaan teemaan, esitettiin, että voisi olla perusteltua tarkastella ehdotettua poikkeustilasäännöstä mahdollisen uuden EU-säännöksen implementoinnin yhteydessä. Toisaalta EU-tason sääntely tulisi koskemaan vain tuottajia. Tämän tyyppisiä tarkistuslausekkeitä sopimusoikeudessa on ollut. Tilanne voi muodostua, että tiettyjä sopimuksia ei saada avattua millään nykysäännöksiin. Kauppalain 23 §:ssä on n.s. Hardship-ehtoja, ja niistä voi hakea jonkinlaisia analogiaa uuteen säännökseen.

Keskusteltiin käännetyin todistustaakan säätämisestä kaupallisten kustotoimien todistelussa. Käännetty todistustaakka tuottaisi paljon hallinnollista taakkaa. Jos päädyttäisiin käännettyyn todistustaakkaan, tulisi olla erityisen painavaa näyttöä todistustaakan kääntymisen edellytyksenä. Esitettiin näkemys siitä, että kaupallisia kustotoimia koskevia tapauksia ei ole tullut kokouksessa paikalla olevien tietoon, joiden perusteella voitaisiin ajatella ehdotuksen olevan tarpeellinen. Tuotiin myös esiin, että elintarvikemarkkinalain 2 e §:n nykyinen sanamuoto on hyvin laaja ja se kattaa myös lievempiä kauppasuhteen heikentämiseen liittyviä menettelyjä. Toisaalta keskusteltiin, että käännettyä todistustaakkaa on toivottu nimenomaan elintarvikemarkkinavaltuutetun toimesta, jotta toimijat uskaltaisivat käyttää elintarvikemarkkinalain mukaisia oikeussuojakeinoja. Kaupalliset kustotoimet ovat sidottu sopimusperäisiin ja lakisääteisiin velvoitteisiin. Kaupalliset kustotoimet voi myös ilmetä tilanteissa, joissa vastapuoli kieltäytyy soveltamasta kohtuutonta ehtoa, mikä voi selittää, miksi näitä tapauksia ei ole ilmennyt. Nostettiin esiin myös elinkeinovapauden perusoikeusnäkökulma.

Palautuskiellon osalta säännös ei ole ollut vielä pitkään voimassa. Valtuutetulla on kuitenkin käytännön kokemuksia, että uusi säännös on aiheuttanut ongelmia. Ehdoton palautuskielto voi heikentää tavarantoimittajien mahdollisuuksia markkinoille pääsyyn ja tuotteiden valikoimaan ottoa erityisesti sesonkituotteiden osalta. Esimerkiksi tavarantoimittajan aloitteesta voitaisiin sopia palautuksista. Silloin voitaisiin luopua velvoitteesta *kolme kuukautta* ja *uusi tuote*. Huomioitiin, että hyvän kauppataivan periaatteissa on, ettei kaupallista riskiä tule siirtää yksinomaan toiselle puolelle. Esitettiin huomio, että palautuksia koskevat ongelmat ja haasteet olivat suurempi keskustelu ennen muutosta kuin tämän jälkeen.

Yritysten sisäisiä palomuuureja koskevan ehdotuksen osalta esitettiin, että jos palomuuureja vaaditaan vähittäiskaupassa, näitä tulee vaatia myös teollisuudessa. Palomuurin osalta tulisi huomioida miten toteutus tehdään ulkomaisten toimijoiden osalta ja miten vaikuttaa markkinoille tuloon. Palomuuriajatuksen osalta on vielä epäselvää millaisia tietoja mahdolliset väärinkäyttöepäilyt koskevat. On esitetty, että esimerkiksi hankintaketjuihin liittyviä tietoja voi valua kaupan puolelle. Käytännössä tällaiset palomuurit ovat kuitenkin osoittautuneet heikoiksi ja helposti kierrettäviksi keinoiksi.

Liikesalaisuuksien suojan osalta tuotiin esiin, että kynnys oikeussuojan hakemiseen on nykyisellään hyvin korkea. Valtuutetun rooli näissä kysymyksissä tulisi olla keskeisempi. Keskusteltiin siitä, tulisiko viittaus liikesalaisuuslakiin purkaa tai tulisiko vaihtoehtoisesti säätää siitä, että liikesalaisuuden loukkausta koskevan asian voisi viedä myös valtuutetulle tutkittavaksi. Liikesalaisuuksiin liittyen valtuutetun roolin vahvistaminen ja oikeussuojan hakemisen kynnyksen alentaminen voitaisiin toteuttaa myös mahdollisessa yleislausekkeessa (n.s. sateenvarjopykälä). Kun pohditaan nykyistä viittautusta liikesalaisuuslakiin, oikeusministeriöltä pitää varmistaa voiko yleislaista poiketa sektorikohtaisesti valvontapuolella.

Omien tuotemerkkien (PL-tuotteet) suosimisen osalta esitettiin kokonaan uutta pykälää, jossa kiellettäisiin ostajia suosimasta omia tuotemerkkejään muiden kustannuksella (esim. hinnoittelu, tuotesijoittelu tms.). Keskustelussa tuotiin kuitenkin esiin, että omien tuotemerkkien suosimisen kieltä voisi olla ylimitoitettu keino säännellä markkinoiden toimintaa ja se voisi johtaa jopa lisävääristymiin markkinoilla. On myös toimijoita, joilla on valikoimassaan lähes pelkästään Private Label-tuotteita. Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö on jo kielletty. KKV:n kynnys puuttua omaa markkina-asemaa suojaavaan menettelyyn on korkea.

KKV:n PL-tuotteita koskeva selvitys on edennyt. KKV:ltä voisi olla joitain kuvailevia tietoja maalis-huhtikuussa saatavilla.

4. Muutostarvearviointi mahdollisten uusien säännösten osalta

- *Keskustellaan työryhmän näkemyksistä elintarvikemarkkinalakiin keskeisistä tarpeellisista uusista säännöksistä*

Keskusteltiin uusista säännöstoiveista edellisen asiakohdan yhteydessä.

5. Kuultavista tahoista ja kuulemisaikatauluista sopiminen

Keskusteltiin nykyisen kokousaikataulun edistymisestä. Vastuullisuussääntelyn nojalla on jatkuvasti tulossa lisää vaatimuksia tuottajille, joten liikesalaisuuksien suojan osalta olisi hyvä saada linjausta mahdollisimman pian.

Sovittiin, että pidennetään kokousten kestoja (ainakin 2 tuntia kerta). Muutetaan kalenteriin kutsut 2 tuntia kestäviksi.

Keskusteltiin siitä, että kuulemiset ovat tärkeitä. Pyydettiin sähköpostitse toimijoita, joita halutaan kuulla. Ministeriö järjestää toimijoiden kuulemiset virkamieskokoonpanossa.

6. Muut asiat

Ei muuta esille tulleita asioita.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:47.